

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 19.

V Celovcu 4. novembra 1869.

Leto I.

Sklepi družbe sv. Mohora

zastran Janežičevega spominka.

Odbor družbe sv. Mohora je 9. oktobra imel posebno sejo, v kateri je bilo sklenjeno, kako se ima ravnati v nabiranju denarjev za Janežičev spominek in njegovo vstanovitev.

Sklenilo se je enoglasno to-le:

1. Naj se Slovenci naprosijo, da naj „Besednik“, kateri je zdaj vdovi in sirotama edina podpora, prav izdatno podpirajo.

2. Naj se Slovenci vabijo, da pošiljajo denarja za „Janežičev spominek.“ Od tega denarja se obrne 300 gl. za spodoben spominek na grobu, kar se pa več nabere, naj se vloži v hranilnico na obresti. Eno polovico teh odstotkov dobiva Janežičeva hči Olga do svoje smrti, eno pa njegov sin Evgen do svojega 30. leta. Odbor, ki nabrani denar oskrbljuje, vzdiga vsako leto obresti iz hranilnice in jih izroča Janežičevi vdovi, dokler vdova ostane in otroka ne postaneta polnoletna.

Vdova mora te obresti obračati za spodobno odgojitev imenovanih dveh otrok. Ko pa vdova umrje ali se omoži, dobi te njene dolžnosti in pravice otrok postavnih varh ali jerob. Kedar Olga umrje ali pa Evgen 30 let star postane ali pa tudi če prej umrje, napravi se iz tako oprostene polovice ali polovic shranjene istine ali glavnice tako imenovana „Janežičeva vstanovitev“, do katere ima pravico najpred Janežičeva rodovina in žlahta, potem iz gornje in spodnje Rožne doline, in slednjič sploh na Koroškem rojeni slovenski učenci. Pravica, to vstanovitev ali štipendijo deliti, pripada odboru družbe sv. Mohora.

3. Nabira za „Janežičev spominek“ naj se raztegne na pet let in naj se voli poseben odbor treh gospodov, ki darila v ta namen dajana sprejema in oskrbljuje.

4. Na to nabiro daje družba sv. Mohora celih pet let vsako leto polovico čistega dobička, ki jej po plačanih stroških iz vsakoletnega pošteva ostane.

Tako je sklenil družbin odbor in je — tako mislimo — gotovo ravnal po volji celega naroda slovenskega. Zasluge Janežičeve so nepopisljive za ves narod, — ves narod naj mu tudi stavi spodoben spominek. Janežič je brez vsega dobička delal za ves narod in ni si nabiral zakladov, ki bi jih zapustil svojim otročičem. Od leta 1852. do leta 1868. je brez vse plače čisto zastoj spolnoval težavne dolžnosti tajnikove za družbo sv. Mohora. Časniki, ki jih je na svitlo dajal, niso si dobili nikoli toliko naročnikov, da bi si bil rajni kaj mogel na stran devati za svojo družino. Bolehal in bolehal je leta in leta in tako veliko denarja potrosil na zdravnike in zdravila. Mladim pisateljem, ki so mu pošiljali rokopisov, je plačeval njih izdelke čez mero dobro, da bi jim veselja narejal in jih vnel za daljše delovanje na polji narodnem. Naročnine, katero so poverjeniki nabirali

po raznih mestih, ni dobival cele, temuč moral je pogostoma zgube trpeti, katere so znašale sto in sto goldinarjev. Zdaj se lahko verjame, da si Janežič ni nabiral zlata in srebra. Lahko se verjame, da so ga na smrtni postelji zdihljeji posilili in solze polile, ko je pomislil, kaj bo z njegovo družino. Naravnost povemo, da smo mu britke ure poslajševali in sladili s tem, da smo mu rekli: Slovenski narod tvoje družine pozabil in zapustil ne bo.

Slovenci!

Na smrtni postelji in že umirajoč se je Janežič Vas prijazno spominjal in Vam priporočal svoja dva otroka, ki šteje Olga 14, Evgen pa 8 let. S tem upanjem je Janežič umrl, da se bodo Slovenci usmili njegovih otrok. Slovenci! ali se je rajni mar motil? Ali ne bote poiskali po vseh kotih in predalih in radi položili za Janežičev spominek poslednjega krajcarja, ki bo služil na čast celemu narodu in sprva podpiral Janežičeve, za njimi pa druge slovenske otroke? Slavni bratje naši Čehi so Zdenki Havličkovi nabrali tavžente za doto in jo poslali z imenom: „Hef češkega naroda.“ Nas Slovencev ni sicer toliko kakor Čehov, pa vendar nas je 1½ milijon, in ako vsakteri le po krajcarju daje, dobimo že lep denar za uboga otročiča in za njima za druge slovenske učence.

Slovenci! Slavimo slavno slavni Slavov slavo Živila Janežičeva vstanovitev!

Za odbornike, ki bojo nabirali in oskrbljevali podarjeni denar, so se izvolili ti-le gospodje: Dürnwirth Karol, špiritval v Celovškem semenišču, B. C. Rossbacher, trgovec, in Einšpieler Lambert, škofji tajnik v Celovcu. Denar naj se pošilja pod napisom: Dürnwirth Karol, špiritval v Celovcu. Vse, kar se pošlje v ta namen, bo razglaševal Janežičin časnik „Besednik“ in prevzel se bo vsak darček s hvaležnim srcem. Po petih letih se pa položi cel račun od te nabire za Janežičev spominek.

Slovenci! Božja pomoč! *)

V Celovcu 11. oktobra 1869.

*) Le-té gotovo vse hvale vredne sklepe, katerim želimo najboljši vspeh, razposlala je družba v posebnih iztisih svojim predstojnikom vseh slovenskih pokrajin. Po posebnem neljubem naključju se je pripetilo, da „Besednik“ ni že zadnjič ponatisnil vsega, kakor je bil namenjen. — O tej priliki še nekaj. Sl. družba sv. Mohora bi gotovo silno vstregla večini svojih udov, ako bi, če mogoče že prihodnje leto ali vsaj kmalo, v eno svojih knjig privzela kolikor se dá obširen življenjepis prvega svojega tajnika, in pa da bi mu dodala Janežičevo podobo, ki bi se ve da morala lično izdelana biti. Vr.

Maščevanje.

(Povest iz poljskega, poslovenil Andrejčekov Jože.)

I.

Bila je zelo temna noč. Močen, jesenski veter je bučal neprenohoma po dvoru ter lomil drevesom veje po gozdu. Dež združen z vlažnim snegom je evenkal po majhnih šipicah stare koče, odločene od vasi daleč tam pri hrastovem gozdu.

Bilo je že blizu polnoči, a v onej koči še ni nihče spal, ker znotraj v izbi je bilo videti brleti malo lučico skozi oknice, ki je bilo sestavljeno nekoliko iz potrlih šip, nekoliko pa zataknjeno s starimi eunjami.

Stopimo nekoliko v ono kočo, in razglejmo se po njej: štiri gole stene, zgrbančene in odrte, pričale so o uboštvi, ki je ondi gospodarilo. Sredi izbe je stala lesena miza, že vsa črvena, in za njo dolga klop, na kateri je sedel mlad deček. Dalje je bila pekarska peč, in na njenem obrobju je plapolel slabi plamen pojemajočih ogorkov, borno razsvetljevaje nočno temoto. Zraven peči v kotu je bila pri žlebu privezana majhna krava, — edino govedo pri hiši. Na desni strani so duri držale v drugo majhno čumnato, na pragu pa ste sedeli dve ženski, prva že v sivej starosti, druga pa še čisto mlada. Obedve ste bili žalostni in ste si zaporedoma otrijali s predpasom v oči stopajoče solze. Koj zraven njih pri steni je stala obširna postelj, in na blazini, kako strašen prizor se nam stavi pred oči!

Star, reven človek, oslabiljen po dolgeji bolezni, leži onemogel, le zdaj pa zdaj bolešno zdihuje. Ni rok ni nog ne more ganiti, komaj da daje znamenje življenja z boleznim ječanjem in pogostim, kratkim sopenjem.

Precej dolgo je bilo tiho v sobi, sledujoči spregovori bolnik z zamolklim glasom:

„Po gospoda pojdite, po gospoda!“

„Saj je že šel Stanko v vas po voz,“ — odvrne jokaje stareja ženska.

„Je, je že res, ljuba moja Katra, da je šel,“ nadaljuje bolnik z boleznim glasom, sem že pozabil.“

Ko je bolnik te besede spregovoril, zabučal je na dvorišču močen veter, hrščalo je, žvižgalo, in vsa koča se je tresla, da je bilo misliti, zdaj zdaj se zvali, in z vso svojo težo povezne. Okna so zazvenčela in votlo grmenje se je čulo v daljavi. Vsi domači se zelo prestrašijo, pokrižajo in začno glasno moliti: „V Tvoje prebivališče se izročamo.“

„Kaj pa je?“ vpraša po gromnem bobnenji zbujeni bolnik.

„Nič ni, Martin, nič,“ oglasi se stareja žena, „le v gozdu je zašumelo. — Bolnik se umiri po tem odgovoru, zatisne zopet oči in prične nemirno spanje.“

Kdo je bil ta bolnik, kdo Stanko, ki je šel po voz in kdo ostali domači?

Bolnik je bil gostač v tej koči pri gozdu ter je opravljal gozdnarsko službo. Stareja ženska je bila njegova žena, Stanko pa in ona dva, katerih sem že omenil, njuni otroci. Stanko je bil najstarejši sin ter je imel nekaj čez dvajset let, po njem je bila Zefka stara sedemnajst let, Francelj pa je bil najmlajši sin.

Stanko je pogosto hodil v vas na delo, ker pa ni bil dober mladeneč, ni maral za uboge starše in večidel kar je prisluzil, zapravljal je v krčmi pri židu. Zefka je tudi včasih šla na delo, pa samo takrat, ko zaradi že priletlih staršev njihov prisluzek ni več zadostoval potrebam, ker gozdnarska služba Martinu ni prinašala dosti

dobička. Bila je pri njih revščina in sicer velika revščina, kajti včasih ni bilo še žlice jedila ne pri hiši, ali spačeni Stanko tega ni porajtal, le pri židu je pil, dokler je kaj imel. Starega očeta je to zelo žalilo in večkrat je djal, da iz tega otroka ne bo nič prida, ali ta se ni zmenil za očetove besede, temuč je ravnal po svoje.

Prišlo je sledujoče tako daleč, da ni bilo s čem plačati najemščine, prišla je eksekucija in vzeli so očetu kozuh, njegovo zadnjo odejo. Sedaj stari Martin ni imel v čem iti z doma, in ko je nastopila mrzla jesen, premrazil se je celó in zarad tega hudo zbolel. Njegova blaga žena je imela upanje, da še morda okreva iz hude bolezni, zatorej je poprodala in zastavila vse pri židu, kar je imela v hiši, da bi le možu pomagala. Ali vse je bilo zastoj, kajti bolnik je vedno slabelji prihajal, in sledujoč ga je ta večer nekaj časa celó zavednost zapustila in zgolj slabosti si ni mogel niti z rokami niti z nogami opomoči. Skrbna žena, bojé se, da bi bolnik ne skončal življenja brez sv. zakramentov, prala ga je, če hoče poslati po duhovnega; ta je koj privolil, in ker ga je vročina kuhala, pozabil je to, zato je drugo pot prosil za gospoda.

Martinova žena je poslala najstarejšega sina Stanka koj zvečer v vas, da bi najel voz za duhovnega, — in zelo jo je skrbelo, da še sedaj ni prišel duhoven, ko je bilo že blizu polnoči. Uboga žena ni vedela kaj začeti, velela je Zefki pogledati na polje, če še ne grejo, sama pa je priložila suhih trsak na ogenj. Ko so duri zaškripale, ter prišla Zefka v sobo, vprašala je skrbna žena: „Zefka, nisi nič videla, če že grejo ali ne?“

„O mama,“ odvrne ponižna deklica, „še čuti ni nikogar.“

„O moj Bog,“ pravi mati vzdibaje in s solzami v očéh, „ne mara, še po voz ni šel, in kaj mi je početi ubogej siroti?“ in jela je plakati.

„Nikar ne jokajte, mama, nikar,“ tolažil jo je mali Francelj, „jaz pojdem v vas in koj preskrbim voz.“

O ljubo moje dete, kam neki pojdeš ti po noči, lahko bi kam zašel; temno je, da se še za ped daleč ne vidi.“

„Ne bojte se mama, jaz bom šlataje do vasi prišel, če ni drugače; dobro mi je znana pot.“

„Počakaj, moj sin, potrpiamo še nekoliko, morda pridejo ta čas, ali — — — o Bog daj! — — —“

Ko je mati spregovorila te besede, povzdignil je bolnik glavo, odprl oči, pogledal po sobi ter tiho vprašal: „Kaj še niso prišli? — — —“

„Ne še, dragi mož, ali zdaj zdaj morajo biti tu.“

„O Bog!“ izdihne starec, ne daj da bi brez Tebe zapustil ta svet.“

Mati in otroci so spoznali, da je oče že popolnoma obupal, in zagnali so grozen jok. Pa tudi bolniku so se zalesketale solze v očéh in tolažé žalostno družino, je začel govoriti s tihim, bolestnim glasom: „Moja draga žena! moja preljubeznjiva deca, ne jokajte se po meni. Jaz sem že star ter vam malo pomorem, zatorej, če me tudi Bog vzame s sveta, vam ne bo veliko škode.“

Bolnik je prenehal govoriti, kajti več ni mogel dalje; odkašljal in oddehnil se je ter nekoliko odpočil. — Na dvoru pa ni ponehala nevihta in veter je vedno močneje bučal.

Bolni oče se zopet oglasi proti ženi in otrokom: „Ne tarnajte in ne žalujte, če vas tudi zapustim. Oče nebeški vas gotovo ne zapusti, on vas bode čuval neprenohoma uboge sirote, ker on je neskončno dobrotljiv, On je najbolj usmiljen gospod.“

Glasni jok je bil čuti po vsej sobi in ker je bolnik videl, da so njegove besede temu vzrok, obrnil je glavo v drugo stran ter umolknil. Otroci so se gnjetli z materjo vred k očetu in stiskaje njegove otrpnele ude, poljubovali so mu roke in noge ter djali jokaje: „Ata, ata, ne zapustite nas, tukaj pri vas nam je tako dobro, in kaj bi brez vas počeli?“

„Gospod Bog vas ne pozabi, dragi otroci,“ bile so besede umirajočega očeta. —

Kmalu potem zadrdrá nekaj pred kočo. „Gospod, so prišli,“ vskliknejo vsi, in pokleknivši na tla molijo ihté se „očenaš.“ In res, bilo je tako. Kmalu se začuje cerkveni zvonček, naznanjevaje prihod najvišega Stvaritelja, in častiljiv mož božji s sivo glavo stopi potem v ubogo sobo. — Za Božjim služabnikom se je koj prikazal nam že iz poprejšnjega pripovedovanja znani sin Stanko, ki je bil, kakor smo že prej omenili, neubogljiv, ali ker je videl očeta že tako slabotnega, predramilo ga je, da je ubogal mater, šel, najel voz, in to je bilo edino, kar je ubogal mater.

Duhovnik koj pristopijo k bolnikovej postelji. Pričela se je spoved, ker bolnik je bil popolnoma pri zavesti. V začetku, kakor je navadno, govoril je bolnik potihoma, duhoven pa so poslušali natanko vsako besedo. Slednjič pové z globokim vzdihljejem in notranjim plačem nek greh; duhovnik na to ostrmé in nekaj časa premišljujejo, kot bi prevdarjali, kaj jim je storiti. Bolnik se ozré s prosečimi očmi po duhovniku. Božji služabnik zopet približa uho do zapečenih ust bolnikovih in posluša dalje; ali bolnik sedaj ni začel koj govoriti, le stok notranjih bolesti se mu je dvigal iz prsi. Duhovnik je to razumel in koj zapazil, da mora imeti bolnik še kak težek greh na vesti, zaradi tega opomni, da naj vse razodene kar le vé, dodá h koncu, da je Bog v svojej ljubezni in dobrotljivosti nespemljiv, kdor se le s pravim obžalovanjem k njemu obrne; vse, tudi največe grehe mu odpusti. — Bolnik je začel sedaj brez vsega omahovanja opravljal spoved, in kmalu je dokončá, rekoč, da se ne spominja več nobenega greha.

Po dokončanej izpovedi je pobožni duhovnik molil še dolgo, dolgo po latinsko, predno je podelil bolniku sv. hostijo. Pa tudi bolnik je še bolj goreče v srcu prosil Boga za odpuščenje grehov, s kterimi ga je tako hudo razžalil; njegovo skesano srce je le zdaj pa zdaj odzivalo žalostne stoke. — Slednjič je duhovnik končal svojo molitev, podelil bolniku sv. hostijo in še zadnjikrat ga blagoslovivši odpeljal se zopet domu.

Ko je duhovnik zapustil revno izbo, razvedril se je bolnikov obraz, oči so mu zasijale in misliti je bilo, da se mu morda na bolje obrne. Tudi veter je naglo utihnil na dvoru, in tu pa tam so se prikazovale svitile zvezdice na jasnem nebu, slabo razsvetljevaje s svojo bledo lučjo. — Vsa družinica se je potolažila in tešili so se vsi z nado, da oče morda še ozdravi, da se bodo morda še dolgo veselili njegovega zdravlja in življenja; ali to je bil le kratek blag trenutek, trenutek nenadne sreče, za to pa tudi zadnji!

Bolnik se dvigne z vso silo in oprši svoje boleče roke ob posteljne deske, in spregovori nazočim z ginljivim glasom: „Moji preljubezni otroci, pristopite k meni, moram vas blagosloviti, moram vam dati zadnje očetovske opomine.“

Ubogljivi otroci so se zopet gnjetli k umirajočemu očetu, in oblivaje ga v solzami, poljubovali so prisrčno njegove otrpnjene ude. Oče odkašlja, oddahne si, da bi bolje govoril, potem pa se oglasi: „Predno vam podelim

zadnji blagoslov, moram vas opomniti, da bi nikdar ne oskrunili rok nad svojimi brati in svojimi bližnjimi, kakor sem jaz nesrečni storil.“

Ko je oče te besede govoril, gospodovala je v sobi sveta tibota, in vsi so poslušali s solzunami očmi. Oče zopet z nova dalje prične: „Ne pomnite vsi onih hudih časov, ker vas še takrat na svetu ni bilo, ali vaša mati pomni, ker ona me je vedno odvrčala od onih hudih učinkov, in kolikokrat me je pregovarjala, ali jaz je nisem poslušal, bil sem gluha za njene svete in blage opomine. Ponavljam vam, da ne pomnite onih strašnih časov, ko smo v našej vasi neusmiljeno ubili starega grajščaka in še mnogo druge gospode pomorili, in rečem vam, moji dragi otroci, Bog vas obvaruj, da bi dočakali v svojem življenju enake dobe, in šestotero vas bolj Bog varuj, da bi kedaj sami zabredli v takovo priložnost, v kakoršno sem bil jaz nesrečni in grešni človek zabredel. Pa Bog me je za to ostro pa pravično že tu na zemlji kaznoval, oh, da bi me večno ne zavrgel ter bi mi to sramoto ljubeznjivo odpustil in prizanesel.“

„Vedite,“ nadaljeval je bolni oče „da sem bil bogat, imel sem mnogo, pa sem ob vse prišel, in sedaj nimam nič, razun težkega grizenja vesti. Sedaj vam nimam ničesar zapustiti, dragi moji otroci, in tega vsega sem jaz sam kriv, moja velika hudobija, moja strašna pregreha, o kterej sem vam že prej omenil. Zarad tega sem celo življenje od časa onega strašnega početja imel najhuje in najbitkeje očitanje v prsih, in senca moje hudobije me je spremljevala povsod, hudo me je Bog kaznoval, pa popolnoma pravično.“

Ko je oče končal, jeknil je bolestno, ali ta stok ni pribajal zaradi oslabljenih udov, ne zaradi hudih, telesnih bolečin, temuč iz notranjih čutov, ki so se v njem zbudili pri opominu učinjenega hudodelstva. Hotel je s temi vzdihli preprositi Boga, s kterim je čutil, da se kmalu snide pri posebnej sodbi, ter bode moral dati račun vsega svojega življenja; slednjič da bode pred samim božjim obličjem stal, in njegovi grehi bili so tako težki in njegova hudobija večja, nego bi se mogla poravnati. Ali premilostljivi Stvarnik je videl njegovo resnično žalovanje, njegovo ostro pokoro, in odpustil mu je, ter odpustil še tem raje, ker se je grešnik že dolgo pokoril za svoje pregrehe, že toliko solzá prelil pri molitvi, in slednjič že toliko svojih ostalih dni obrnil v to, da je po svetih krajih prosil Boga odpuščenja.

Gotovo, moji mili bralci, vsi še ne veste, kaj vam prav za prav hočem povedati, zato je moja dolžnost pojasniti vam to celo dogodbo, ker se nadjam da že težko pričakujete, in to tem bolj, ker je ta povest skorej od besede do besede popolnoma resnična.

Da bi vse to bolj natanjko razumeli, pogledjmo ob kratkem vse življenje onega umirajočega človeka, kteremu je bilo imé Martin, kakor že veste, ter se je pisal Hvastek. (Dalje prihodnjič.)

O demantih.

Do današnjih časov ste nam samo dve deželi znani, v kterih se demanti dobivajo, namreč del vzhodnje Indije in nekteri kraji v Braziliji. V noveji dobi so našli tudi na Uralu nekoliko demantov, toda le malo in tako drobnih, da nimajo posebne veljave.

V izhodni Indiji ste kraljestvi Golkonda in Visapour krajini, kjer se dobivajo demanti že od prestarih časov. Posamno raztreseni leže tu demanti v kamniti glini in na površini je vsak od gline tako zamazan, da

ga s prostim očesom ni moč ločiti od drugega kamenja. Za to drobé prebivalci onih krajev velike lege one kamnite glin, devajo vse vkup v jame, po katerih se voda pretaka; voda vso glino zmije s peska in kamenja, na to se voda ustavi, da se jama usuši in na solncu se po tem demant po svojem lesku koj lahko spozna. V Braziliji so našli prve demante še le leta 1728. in sicer v okrajih Lerro-do-Trio, in od tistega časa se jih tam vsako leto mnogo nabere, največ pa v Mandargi ob reki Igitonhonha, od Rio Janeiro proti severju. Reka Igitonhonha je ondi dosti široka, in 3-9 čevljev globoka. Ob suhem vremenu po leti se voda po stranskih jezovih spusti, in iz struge se nabira kamnita glina, katero tam Cascalho imenujejo, v koji se demanti nahajajo. Glina se deva za zdaj le posebej na kupe in poznej še le se ob deževnem vremenu prepira.

Pod dolgo streho je v zemljo vdelanih okoli 200 zabojev, v slehernega se dene nekoliko one glin in voda, ki se pretaka po zabojih, spira s kamenja vse nečistote. V vsacem zaboji je sužnjik in med njimi na visocih sedežih so čuvaji ki z orlovim očesom pazijo na sleherni gibljeje sužnjih delalcev.

Če najde sužnji kak demant, oddá ga koj čuvaju. Če je kdo tako srečen, da najde demant 17½ karatov (okoli ene petine lotove) težek, podeli se mu za plačilo svoboda. Tacih streh je nekoliko po vrsti in pod vsako dela 200 sužnjih

Od leta 1801. do 1806 se je dobilo ondi na leto 18.000 do 19.000 karatov (skorej 7 liber) Od tega kraja so oni demanti najbolj, ki imajo zeleno skorjo; ko se obrusijo, so popolnoma čisti in jasni.

Druge voda, iz ktere se dobivajo demanti, je Rio Pardo. Najbolji iz tega kraja so tisti, ki so z modro zeleno skorjo pokriti.

Ne daleč od otoka reke Igitonhonhe z reko Rio Grande je selo Tocaya, kjer se največi braziljanski demanti dobivajo. Toda ti so nekoliko zarumeneli in nikdar se ne dadó tako čisto izbrusiti, kakor oni od Lerro-do-Trio.

Čist demant je prezračen ali pregleden in nima nobene barve; toda malo je demantov popolnoma čistih, navadno so različnih barv, če tudi nikdar ne temnih. Navječ je zlatih in rujavkastih, nabajajo pa se tudi zeleni. Modri so silno redki, rudeči so zelo čislani. Brezbarvani demanti in jasni kakor voda imajo največo ceno. Med barvanimi so rudeči najdraži in če so lepo jasni, plačujejo se časi še bolj drago, kakor brezbojni.

Ločbino se sklada demant iz samega ogljenca, zato pa tudi v silnem ognji lahko ves izpuhti ali zgori. Najbolj znana lastnost demantova je njegov trdota. Nobena pila mu ne pride do živega, noben drug kamen in sploh nobena reč ni trja od njega. Poleg tega pa ga kinča bliščava, ki se popisati ne dá, in ta mu daje še le pravo veljavo.

Da zadobi demant svojo pravo bliščavo in lepoto, mora se izbrusiti. To brušenje pa je grozno težavno, ravno za to, ker ni nobene stvari trje od njega.

Še le leta 1476. je prišlo Louis de Berquem-u na misel, brusiti demant z demantom. Tako izbrušeni demant je uglasil po tem še z demantovim prahom, ki si ga je naredil iz majhnih in nedragih demantov barvastih ali pa iz koščkov od večih nečistih demantov odkrušenih.

Oblika, ki se demantom daje pri brušenju, ni pri vseh enaka. Če je demant dosti visok in primerno širok, brusi se najraje za briljant, to je dvojna piramida,

na koncéh pa ne špičasta ampak zaokrogljena, gornja piramida je niža in širja od spodnje. — Če demant ni dosti visok, da bi se dal zbrusiti ko briljant, nareja se iz njega rosetka ali rovt. Ta je podobna špičasti piramidi. — Časi se brusijo tudi polovičarski briljanti, ki imajo podobo gornje piramide navadnega briljanta. Ločijo se od rosetke že v tem, da so na vrhu zaokrogljeni, rosetka pa se konča v ostro ost

Oblika briljantova je najdragoceneja in ima neki svoj začetek od generala Mazurina, ki je prvi dal 12 demantov tako brusiti.

Pri pravem briljantu in tudi pri pravilni rosetki izgubi demant pri brušenju polovico svoje teže, zato tudi velja izbrušen demant (če stroškov za brusitev ne štejem), ravno toliko, kakor dvakrat tako težek demant, ki ni še brušen.

Vaga demantov kakor vseh družih kamnov se označuje s karati, katerih gre 85 na en lot; en tak karat se deli še v 4 zrnca. (Ločiti je traba te karate, ki veljajo samo za tehtanje dragih kamnov od karatov za zlato, ki so mnogo večji, ker znaša eden še več ko pol lota).

Cena lepega, nebrušenega, 1 karat težkega demanta znaša okoli 20 naših gld., cena 2 karatovega, nebrušenega pa ni 2 × 20 ampak 2 × 2 × 20 ali 80 gld., ker cena ne rase kakor vaga, ampak je štirikrat več. Trikaratov pride na 180 gld., 4 karate težek na 320, petkaratovski na 500 gld. in desetkaratovi tedaj na 2000 gld.

Tako se tudi izračuni cena brušenih demantov. Povedano je bilo že, da zgubi vsak demant pri brušenju polovico svoje teže, zato bode veljal brušen, tri karate težek demant ravno toliko, kakor nebrušen dvakaratov; brušen dvakaratov toliko kakor nebrušen štirikaratov itd.

Treba pa je pristaviti, da se tako ustanovljuje cena samo pri demantih, ki ne tehtajo čez 20 karatov. Cena težih demantov je primeroma niža, ker se le malokdaj najde kupec za tako draginjno.

Največi do zdaj znani demant je lastnina krone portugalske. Še ni brušen, je 4 palce dolg in 3 palce debel in tehta 1680 karatov (skoro 20 lotov); po navadnem računu bi veljal 56 milijonov gld. Nekteri pa dvomijo, da bi bil to pravi demant.

Prvi za njim je demant Raja Matanskega na otoku Borneo; tudi ta še ni brušen, je brez barve in prav čist, tehta 367 karatov (blizo 4⅓ lota); podoben je jajcetu, le da je tudi na ožem konci namesti špice majhna globina. Ta demant je bil najden pred sto leti pri Landaku in je lastnina knjezne rodovine Matanske. Glavar batavski je dajal za-nj 150.000 dolarjev in pa dve vojskini ladiji, mnogo kanonov in druge vojskine priprave, toda Raja je rekel, da ga ne da za noben denar, on meni namreč, da je to svet kamen in da vsa sreča njegove rodovine prihaja le od njega.

Tretji demant (po velikosti) je bil lastnina Velikega Mogula; kam je prešel, se ne ve. Toda kupec z dražimi kamni Tavernier, ki je po Indiji popotoval, videl je še ta Mogulov demant in ga je narisal. Kamen ta je bil brušen, imel je podobo krasne in velike rosetke in tehtal 279 karatov. Bil je malo rumenkast. Tavernier ga je cenil 4 milijone gld.

Poleg teh treh največjih so zavoljo svoje velikosti še imenitni:

Demant cara ruskega, tehta 193 karatov in je služil, kakor se pripoveduje, prej za eno oko v Ripu Sherigana v svetišču Braminem. Tam ga je ukradel nek

francoski vojščak ter utekel z njim na Malabar. Tam ga je prodal nekemu kapitanu za 20.000 gld., kapitan pa ga je prodal grškemu kupcu za veliko večji kup in od tega kupca ga je dobila carica Katarina za gotovih 900.000 gld. in pa 40.000 gld. letnega plačila do smrti kupceve.

Demant cesarja avstrijskega (že izbrušen) tehta 139 karatov; je malo rumenkast, ceni pa se vendar na 1 milijon gld. Ta kamen je brusil neki še Louis de Berquem leta 1545. Takrat je bil še lastnina Karla Smelega, ki ga je pa poznej v bitvi pri Gransonu izgubil. Tu ga je našel nek švicarski vojak in prodal ga je koj v Brnu nekemu meščanu za 5 gld. Od tega ga je kupil grof Fugger in od njega je prišel nad dragocenosti toskanskega dvora. Cesar Franc I. ga je prinesel iz Florence na Dunaj. Zato se imenuje tudi florentinski ali medicjski.

Demant francoski, ki se navadno imenuje regent ali Pitt, tehta (že brušen) 136 karatov. Pred brušenjem je tehtal 410 karatov in brušenje je trajalo cele dve leti. Vojvoda orleanski ga je kupil že brušenega za 2¼ milijona frankov (900.000 gld.), ceni pa se mnogo više. Ta demant je med vsemi najlepši, brez vse barve, jasen in čist; oblika njegova je prekrasen in pravilen briljant.

Demant kraljice angleške (že brušen) tehta 186 karatov; imenuje se navadno Koh-ei-nur (t. j. vrh svetlobe) in ima podobo velike rosetke, ki pa je na dveh krajih zelo pokažena. To je oni znani demant, ki je bil na londonski razstavi in o katerem se je sploh govorilo, da je to tisti izgubljeni demant Mogulov, kar se pa s popisom in s sliko Tavernierovo kar nič ne vjema.

Demant Saucy (brušen) tehta 53 karatov, ima sicer nenavadno pa vendar velekrasno obliko. Leta 1835. je bil lastnina kneza Pavla Demidova, kateri pa ga je l. 1836. spet v Parizu za 625.000 frankov (250.000 gld.) prodal.

Vsi ti demanti so iz jutrove Indije; braziljanski so vsi mnogo manjši. Največi do zdaj v Brazilji najdeni demant je lastnina kroue portugalske in tehta k večjemu 120 karatov.

F. M.

Juternica.

Solnce vzhaja. Cvetke mile
Bunčice odpirajo,
Žlahtni vonj iz se puhtijo,
Z bojo krasno mikajo.

V lahnem letu metulj krasni
Nad cvetice prileti,
Srka iz njih sladko medico
Ter po lahno spet sfrči.

Pridna bčela v naglem tiru
Nad cvetice prihrumi,
Srka iz njih sladko medico,
Z blagom v ul nazaj leti.

Oj krasote, oj lepote!
Te vrsté se pred očmi,
Vsaka stvar mladá prirode
Teh krasot se veselí.

Bodi zdrava, krasna zemlja,
Ker mi tolik kras deliš,
Tebe štujem, tebe ljubim,
Ker za sina tak skrbiš!

R.

Srenja pod lipo.

Peta nedelja.

(Konec.)

Učitelj: Razun pluga imamo pa še mnogo drugega orodja za obdelovanje zemljišč, izmed kterega imenujem le brano in pa val ali valjar. Brana je brz za plugom najvažniše in najpotrebniše kmetijsko orodje, ki je rabimo za obdelovanje zemljišč. Dasiravno je ljudje še ne čislajo po vrednosti in njene velike koriste še prav ne poznajo, je vendar gotovo, da je brana pri vsakej večji kmetiji neobhodno potrebna in se tudi z nobenim drugim orodjem nadomestiti ne da.

Hrastovšek: Da, da, to vam rad verujem, kajti z brano se vlačí, da se površna trda in grudasta zemlja drobi, rahlja in poravnuje in da se seme pod zemljo spravi, sicer bi ostalo na površini in lahko bi ga tiči pobrali; — za to delo pa res ni pripravnišega orodja, kakor je brana.

Učitelj: A to še ni vse; brana tudi zemljo prav lepo pomeša, jo trebi plevela pa tudi mlado setev izčisti in omladi.

Župnik: Brž ko ne je brana ravno tako stara kakor plug ali oralno dvevo, kajti že v svetem pismu se omenja in tudi Rimljani so poznali več vrst bran. Tisuč in tisuč let je obdržala brana še vedno svojo staro ali prvotno obliko. Ima namreč štiri- ali trivoglato leseno stalo, ki je z lesenimi ali pa železnimi zobmi nasajeno. Še le v najnovejši dobi se je tu in tam od prvotne oblike nekoliko odstopilo, medtem ko se večina kmetovalcev, ravno tako kakor pri plugu, še zmerom stare oblike zvesto drži. Kar se ustroja ali izdelave bran tiče, delimo je v težke in lahke brane. Težke brane so rezalnim ali nožastim plugom močno podobne. Narejene so ali iz lesa ali pa iz železa ali pa tudi iz obojega skupaj ter so jako različne.

Učitelj: Res je, da imamo bran več vrst, vendar pa je po mojih mislih še najboljša tako imenovana „brabantska brana“, ki se posebno na težki zemlji prav dobro obnese in kmetovalci, ki jo rabijo, je ne morejo zadosti prehvaliti. Ta brana ima 4 zvegano stoječe police in zarad tega ne more zadnji rob nikoli tje seči, kamor je segel sprednji. Spretni in umni kmetovalci jo imajo že povsod in tudi vam bi jo prav živo priporočal.

Groga: No, človek bi si jo že omislil, če bi ne bila ravno predraga; kaj menite, koliko neki velja?

Župnik: Brabantska brana ne velja več, kakor kakih 6—8 gld.; jaz jo imam ter si jo lahko ogledate.

Sosedje: Vam bomo prav hvaležni.

Učitelj: Omeniti vam moram še to, kaj se od vsake dobre brane zahteva. Dobra brana mora biti tako narejena, da naredi vsaki posamesni zob svojo črto ali brazdo in da stoji vse brazde v enakej potezi in enako daleč ena od druge.

Župan: Jaz bi tudi škotsko brano priporočal, posebno na ozkih krajih ali ogonih in to zategadel, ker ste po dve vkup sklenjeni, da živina lahko po razorih hodi in po dve brazdi lahko na pol povleče.

Učitelj: Dobro in koristno je, ako ima kmetovalec več in različnih bran pri hiši, da je lahko po razmerji svojih zemljišč rabi. Vsaki kmetovalec naj bi imel lahke in težke, manje in večje brane. Če so brane premajhne, naj se po dve skupaj sklenete in če so prelehke, naj se

jim kamenja naloži ali pa kako drugače obtežijo, to se vé, da kolikor teže so brane, toliko več živine je treba pripraviti.

Lipovec: Pri nas v lahke brane tudi veje vtikamo, ki drobna in majhena semena pometajo in je z zemljo pogrnejo.

Učitelj: To je dobro; pa tudi dolge kole ali raglje po nekterih krajih z verigami zvežejo, da rahlo zemljo popolnoma poravnajo in ogladijo. Toda pustimo brano, oglejmo si nekoliko valjar, ki ga rabimo za to, da po njivali debele grude drobi, zemlji povali in seme v zemljo pritisne. — Valjar je iz lesa, kamena ali pa iz litega železa in ima po okoliščinah večje ali manjše presredje. Pri vsakej kmetiji je valjar ravno tako potreben, kakor plug ali brana in zelo se motijo kmetovalci, kateri mislijo, da jim ga ni treba in se bojé stroškov, ki je zahteva valjar. Toda ravno taistim prizadeva valjar še največ stroškov, kateri se tega koristnega kmetijskega orodja kar nič ne poslužujejo. To se vé, da se zemljišča tudi brez valjarja lahko obdelajo in žito požanje; toda brez valjarja ni zemlja nikoli tako popolnoma obdelana in tudi pridelki niso tako obilni, kakor tam, koder se je zemlja z valom povalila. Pa tudi tedaj, kedar zmrzlina zemljo vzdiguje, da se rastlinam korenine trgajo, treba je njive povaliti, da se korenine zopet primejo in rastline ohranijo. — Konečno naj vam še omenim, da se mokra ali vlažna zemljišča ne smejo nikoli valiti, marveč pustiti je je treba, da se poprej osušijo, z brano povlečejo in še le po tem povalijo. Iz vsega pa, kar smo se to nedeljo razgovarjali, lahko uvidite, da nam je za dobro in uspešno obdelovanje zemljišče tudi dobrega zemljiščinega orodja potreba, kajti brez dobrega orodja se tudi zemlja nikoli popolnoma dobro obdelati ne da. Ako vam je tedaj na tem ležeče, da vam bode zemlja boljše in večje užitke dajala, mislim da boste za naprej tudi bolj marljivo gledali na zemljiščino orodje, ki je imate pri hiši.

Sosedje: To tudi hočemo, ako Bog da!

Učitelj. In tako naj bo za danes konec naših pogovorov, prihodnjo nedeljo hočemo nadaljevati. Da ste mi zdravi!

(Vsi se poslové in razidejo.)

Iv. Tomšič.

Verne duše.

(Andaluška pripovedka Caballerova.)

Bila je nekdanja stara žena, ki je imela sinovko, katero je zgojila, da je bila pokorna ko jaguje. Bila je kaj dobra deklica, zelo pobožna, pa plašna in majhna stvarica. Kar je staro ženo najbolj skrbelo, bila je misel: kaj bode s sinovko, kedar jej umrjem, in zato ni delala nič družega kakor molila k Bogu, naj jej nakloni dobrega ženina.

Imela je pa nekaj opraviti pri botri svoje sirote; med gosti, ktere je imela botra, bil je mogočen Indijanec, ki je misel razodel, da se oženi, ako dobi poblešno, pridno in umno dekle. Stara ženica je ušesa nategovala in nekaj dni pozneje mu pravi, da je to, česar on išče, našla v svojej sinovki, ki je pravi biser, zlato zrno in tako spretna, da ptiča letčega vjame.

Gospod pravi, da bi jo rad poznal, in da je pojde gledat prihodnji dan. Stara ženica dere na ravnost domú in ukaže sinovki, naj hišo ozališa in se za juterni dan praznično obleče in počese, ker ju bode nekdo obiskal. Ko pride drugo jutro gospod, vpraša deklico, zna li presti.

„Kaj da ne bi znala?“ odgovori teta, „štrene prede ko bi maslo rezala.“

„Kaj ste storili? pravi sinovka, ko odide gospod in jej pusti tri štrene predila, da ga sprede, „kaj ste storili, saj ne znam presti!“

„Pojdi, pojdi,“ odgovori teta „bodi si slaba, da se le dobro oddaš. Pusti vse v nemar in naj se zgodi, kakor Bog hoče.“

„V kakošne zadrege ste me stisnili, teta!“ reče jokaje se sinovka.

„Saj veš, kaj ti je storiti,“ odgovori teta, „le te tri štrene imaš sprede, ker v tem je tvoja osoda.“

Proti večeru gre dekle hudo žalovaje v izbico in jame priporočati se vernim dušam, ktere je posebno častila.

Ko zmoli, prikažejo se jej tri kaj krasne, belo oblečene duše in jej rečejo, naj nikar ne žaluje, one jo bodo varovale zato, ker jim je z molitvijo toliko dobrega sprosila in vsaka vzeme eno štreno. V dveh, treh trenutkih so bile spredene: njih nit je bila ko las.

Drugi dan pride bogatinee in ostrmi, ko zagleda to ročnost in pridnost.

„Ali vam nisem rekla?“ pravi žena od veselja vsa poskočna.

Gospod vpraša deklico, „zna li šivati?“

„Kaj da ne bi znala?“ pravi hrabro žena; „šivanje v njenih rokah je ravno tako, kakor češnje v ustih papirnate kače.“

Pusti jej tedaj gospod platna za tri srajce. In zgodi se, kakor poprej; ravno tako poslednji dan, ko je Indijanec prinesel svilnato jopico, da jo veže. Samo da so se to noč, ko se je deklica s solzami in veliko gorečnostjo priporočala vernim dušam tudi prikazale in da je ena rekla: Ne žalaj, kajti vezti ti hočemo to jopico, ali nekaj nam moraš obljubiti.“

„Kaj pa?“ plašno prša deklica.

„Da nas povabiš v svate.“

„Se li mar možim?“ vpraša dekle.

„Omožila se bodeš s tem bogatim Indijancem“, odgovoré duše.

In tako se je zgodilo. Ko pride drugi dan gospod in jopico vidi, ki je bila tako krasno vezena, da je bila videti, ko da se je niso dotaknile roke in tako lepa, da je vzela pogled, reče teti, da vzame njeno sinovko v zakon.

Zadovoljna je teta plesala, a ne tako sinovka, ki tako-le govori: „Kaj pa bo z menoj, kedar se prepriča mož, da nič ne znam?“

„Pojdi, pojdi,“ odgovori teta; „naj bo, kakor hoče, verne duše, ki so te že resile iz stiske, ne bodo te zapustile.“

Napravijo tedaj ženitev in na večer, spominjaje se priporočbe svojih dobrotnic, gre nevesta k znamenju vernih duš ter jih povabi v svate

Na ženitni dan, ravno ko so bili najboljši židane volje, stopijo v izbo tri tako neznansko grde starke, da Indijanec skoprni in strašno debelo pogleda. Prva je imela eno roko prav kratko, drugo pa tako dolgo, da jo je po tleh za seboj vlačila, druga je bila grbasta in sključena, in tretja je imela oči malo večje ko rak in bolj rudeče, ko volčja jabelka.

„Jezus Marija!“ pravi prestrašeni ženin nevesti, „kdo so te tri pošasti?“

„Očetove tete so, ki sem jih povabila v svate.“

Ker je pa bil gospod omkan, jame pogovarjati se z njimi ter prosi, naj sedejo.

„Povejte mi vendar,“ pravi prvi, ki je bila prišla, „zakaj imate eno roko tako kratko, drugo pa tako dolgo?“

„Moj sin,“ odgovori starka, „to imam zato, ker vse žive dni predem.“

Ženin vstane, stopi k nevesti in reče: Izgledaj se, sežgi kolovrat in vreteno in glej, da te nikdar ne najdem pri kolovratu!“

Potem vpraša drugo starko, zakaj je tako grbasta in sključena.

„Moj sin,“ odgovori „taka sem, ker toliko vezim.“ V treh skokih je bil Indijanec pri nevesti in jej reče: precej mi sežgi vezilno opravo in Bog obvari, da te kedaj maletim pri vezenji.“

Gre k tretji starki in jo vpraša, zakaj so njene oči tako vpadene in krvave.

„Moj sin“ pravi ter jih čudno zvije, „to izhaja od tod, ker veliko šivarim in glavo pripogujem na šivanje.“

Ni še izgovorila teh besedi, že je stal Indijanec pri svoji ženi rekoč: Popadi mi iglice in sukanec in vrzi jih v vodnjak in vedi, tisti dan, kedar le enkrat zabodeš, ločim se od tebe, zakaj modri se uči iz tuje škode.

J. Parapat.

Smešnice.

Izurjen lažnjivec. V Ljubljani je bil nekdanji gospod, ki se je vselej zlagal, kedar je le kako besedo izustil. Vsaj govorili so slabi ljudje tako. Sreča se necega dne z družim gospodom na čevljarškem mostu. „Hitro se mi zlažite, tu imate dva križavca“, reče uni. — „Ne zamerite, nimam časa, moram v Krakovo, kjer so ravno raka vjeli, ki tehta pol centa. Gospod s križavci mu verjame in oba hitita v slovito predmestje. Prideta v kraj, kjer se Gradašica v Ljubljano izteka, pa raka ni nikjer. „Kje je rak?“ vpraša uni. — „Dva križavca sem“ se smeje lažnjivec.

Širokoustneža. V Viševku so spravljali novi zvon v zvonik. Spod sta stala dva doslužena vojaka; kar začne starji: No, Viševski zvonik ni ravno reven, pa v Zagrebu tam, tam je tak, da mu ga ni kar bodi enacega. Čuvaj, ki je v njem, ima po več krav in konj; in pot v zvonik je širok, kakor velika cesta, da more čuvaj z živino gori in doli. Saj je pa tudi cerkev primerna. Ima oken, kolikor v letu dni, oltarjev, kolikor čez leto in dan tednov, vrat pa kolikor mesev v letu. — Kaj bo to, reče mlajši vojak, na Dunaji stoji sred mesta zvonik, da se pravi, da je kaj. Pa tudi vsako noč strašno velika luč v njem gori. Veš taka je, da se mora čuvaj v čolnu po olju peljati, da do stenja pride in ga prižge.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Presviti cesar Franc Jožef je 18. dan p. m. popustil Dunaj, šel na Ogersko v svojo grajščino Gödöllö in od tam se je 25. p. m. podal naprej v Carigrad in dalje v Egipt, kjer bode nazoč pri svečanosti, s katero se ima odpreti sueški kanal. Cesarja spremlja več ministrov in drugih velikov iz cesarstva. O potovanji cesarjevem se je pred odhodom in se po odhodu govori in piše marsikaj. Mnogi bi raji hoteli, da bi bilo zaostalo to potovanje, nekaj zato, ker gotovo ni všeč Rusiji in Angliji, nekaj

pa tudi zato, ker so se domá ravno pričenjale važne dogodbe, kakor n. pr. upor v Dalmaciji. In res če dalje huje se vnel boj v omenjeni južni deželi, dokaj je že ranjenih in tudi precej mrtvih. Vnel se je punt, kakor znano, zato, ker bi prebivalci kotarskega okraja po noveji postavi morali med brambovce, do zdaj pa so bili prosti navadne vojaščine. Vlada mora če dalje več vojakov tje pošiljati, potem še le, kedar jih bo obilniše število, morejo zadušiti upor. Vedeti pa je, da je boj z uporniki težaven, ker so doli čudni kraji, podobni Krasu, kjer ni obilnosti hrane vojakom, nistanovališč. Uporniki so razen tega čvrst narod, ki je vajen orožja in blezo da je v zvezi s Črnogorci, od katerih dohaja pomoč. Tudi Hercegovinci so se uprli zoper Turke in imajo na čelu znanega Luka Vukaloviča. Torej se ne sklepa zastoj, da je nevarnost velika, in da je treba resnih korakov, drugač se iz majhnega razširi silen požar v južnih krajih.

Parlamentarno življenje bo v deželnih zborih menda kmalo zopet pri kraji, ker bi se s koncem oktobra imeli raziti. Nekteri so se že razšli ih prvi med njimi je bil kranjski, ker ga je že 22. okt. zaprl cesarski namestnik na višje povelje. Vlada se je bala razgovorov o prenaredbi decembreske ustave in o „Sloveniji.“ Ker to bi bilo ravno imelo na vrsto priti. „Nov.“ pišejo o tem: „Kaj je vlada s tem dosegla? Prestregla je sicer besedovanje — morebiti hudo — v zboru, a drugzega nič, kajti celemu svetu je znana resolucija, ker je že natisnjena bila in med poslanci razdeljena, v dotičnem odseku po dogovoru z večino zborovo sklenjena, je tedaj prav tako kakor v zboru že sprejeta. Zato stoji resolucija veljavna, in če grejo poslanci v državni zbor, ne pridejo tje več s praznimi rokami, ampak prinesó „iz deželnega zbora“ resolucijo ter morejo kakor Poljaci zahtevati njeno rešenje. Da se je vlada zbala formalnosti dokončnega sklepa v javnem zboru, s tem je le dokazala to, da čuti tehtnost resolucije in da ne prezira veljave kranjskega, če tudi mjhnega zbora.“ — Iz štajerskega zbora so izstopili Slovenci. Jako vrlo so se obnašali v vsakej zadevi, ni jih strašilo sirovo zasmehovanje nasprotnih kulturonošev, pa tudi to je do vrha priklopelo, in tudi temu koraku slovenskih štajerskih poslancev doni slava — Kakor kranjski, tako je vladi trn v peti tudi tirolski zbor, in tudi nad njegovo glavo visi Damoklejev meč, t. j. zmerom je v nevarnosti, da ne bi ga vlada razpustila ali vsaj zaprla. Tudi Tirolci so napravili resolucijo, zato jih nemški listi mahajo s psovko „črni deklaranti.“ — Kakor na Češkem, padla je pri volitvah ministerska stranka tudi v Galiciji. Tako leta na sedanje ministerstvo udarec za udarcem. Čas je pa tudi, da se mnogim oči odpró in da se v Avstriji nastopi pot — avstrijske politike!

Za župana v Pragi je izvoljen dr. Bielsky. Tudi prevzame županstvo, ako ga cesar potrdi, to je namreč dvomljivo, ker je — deklarant.

Nemško. V Berlinu je nekaj novih ministrov. Tudi poslanec Werter je odšel z Dunaja v Berlin in se govori, da pride drug namesto njega.

Francosko. 26. okt. je bilo vse mirno, kar je telegraf moral hvalisaje svetu naznanjati. Trdi se pa, da bo tem bolj hrmelo, ko jamejo poslanci zborovati.

Laško. Tudi na Laškem sta dva nova ministra, sicer pa je veliko nereda po Italiji.

Špansko. Zopet so se zbrali kortesi in bojo neki kralja volili. Govori se zdaj spet, da se izvoli vojvoda Montpensier.

Turčija in Egipt. Ker se ravno vrši slovesnost o sueškem kanalu, mora vnanje sovrastvo med tema vladama nekoliko prenehati. Pojde tudi sultan iz Carigrada v Suce, kakor pravijo.

Razne novice.

Slomškove drobtinice. Dvajseti tečaj te knjige je nedavno prišel na svetlo, iz tiskarne Blaznikove v Ljubljani in se prodaja po 1 gld. 20 kr. Tvarino je vredil g. Fr. Kosar, dekan v Kozjem. „Danica“ piše o tej knjigi: „Tudaj tudi ta po vsem Slovenskem tolikanj priljubljena knjiga je na svitem v svojem nadaljevanji. Vemo, da je bodo vsi veseli, zlasti ako omenimo, da še zmiraj ima veliko lepega blaga od samega Slomškega, akoravno je že precej dolgo, kar so umrli, namreč v prvem oddelku: „Pastirska hrana“; — pa tudi precej prvi spis „krščanski zakon po nauku katol. cerkve“, od sedanjega mil. lavant. škofa je kaj tehten in potreben. Koga pa ne bo mikal predal B. „Ogledalo pobožnega življenja“, ko najde v njem popisano življenje ranje. prošta Pikeljna, prefekta El. Rebiča, fužinarja Luka Levičnika? V predalku C je kaj znameniti spis: „Zlata maša sv. Očeta Pija IX.“, vreden, da ga vsak Slovenec večkrat prebere in prevdarja. „Zlatih resnic v srebernih posodah“ je lep šopek, in „Ogledalo za šolo“ ima prav tehtne tvarine. „Slovenska grlica“ z zmiraj glajšimi spevi vidno napreduje. Sploh, ako bi tudi ne bili knjige pregledali, kakor smo jo, nam bi bilo že ime gospoda vrednika porok, da je delo vseskozi tehtno, podučljivo, mično, in na vse strani koristno ter zmožno poviševati vsestransko oliko slovenskega naroda. Naj še opomnimo, da na čelu je prav vkusna podoba „Sv. Trojice na Goričkem.“ Natis na lepem papirju je prav razločen in prijazen. Popotovajte tedaj „Drobtinice“ v svojem 20. letniku na vse strani med Slovence in obrodite stoteran sad!“

Revež — milijonar — dobrotnik. Menda večidel v Londonu živi mož po imenu Peabody, ki dan danes skorej po vsem svetu slovi zaradi preobilnega bogastva, katero mu je sreča naklonila. Pred mnogo leti še ni imel nič, živel je po revnem ter si z delom in trudom pripravil nekaj malega. Ali počasi se daleč pride. Peabody je jel kupčevati po Ameriki in po Angleškem; sreča mu je bila tako mila, da je s časom nabral — mnogo milijonov. Pa najlepše prigodbe iz njegovega življenja povemo še le, omeniti namreč moramo, da silni milijonar Peabody je tudi že silno veliko dobrega storil! Bogatih ljudi je veliko, tudi precej milijonarjev po Evropi; ali redki so, ki bi vsaj po priméri toliko obrnili v dobrodelne namene. Samo v povzdigo učilnih zavodov in v izrejo ubozih otrok je Peabody po ameriškanskih in angleških mestih razdelil, 5,880.000 reci 5 milijonov 880 tisoč dolarjev! Češki list „Slovan“ našteva okoli 15 enacij zavodov, katerim je darove vsipala njegova roka, in najmanjši dar je 10 tisoč, največji 3 milijoni. Revežem v Londonu je izdajal 1 mil. 750 tisoč dol. itd. Pa morda poreče kdo: „E, kaj pa da trosi, pa le zato, da ga svet hvali, saj bogatinci delajo vse le za čast.“ — Žalibog, da je to le prevelikokrat res; ali o Peabodyju trde, da ni tako in znano je, da ni hotel vzeti častnega reda, ko mu ga je angleška kraljica hotela dati zaradi njegove dobrotljivosti; djal je, da vse stori iz pravega, nesebičnega namena.

Dopisovalni lističi t. j. Korrespondenzkarte. Nekaj časa že na poštah prodajajo lističe pod naslovom „Korrespondenzkarte“; na prodaj so po 2 kr., prav spretno in prilično tistim, ki pogostoma kaj sporočajo, kar sme vsakdo brati. Pošiljajo se namreč brez vsega zavitka, in kdor nima veliko ni skrivnega, piše za 2 kr. pismo, kakor daleč hoče v našem cesarstvu. Na eno stran se postavlja adresa, na eno pa pisanje.

† **Šimen Jenko.** 18. dan oktobra se je zopet utrnila svetla zvezda na obzorji slovenskem: v Kranji je umrl Šimen Jenko, slovenski pesnik, po kratkej bolezni, star še le 35 let. Jenkova lira se mora prištevati najizvrstnim, kar jih do zdaj poznamo v slovenskem pesništvu. Slaven mu spomin!

V zlate bukve ž njim! V Pragi je bil 13. d. p. m. veličasten pogreb, kterega so se vdeležila vsa društva Smihovega predmestja in nad 15 000 ljudi vseh stanov. Komu so neki skazovali toliko čast? Čisto priprostemu možu iz Košira, kteremu je Blažek ime. Pa zakaj? Poslušajte. Ko so bile v Smihovem zaduje volitve 29. sept., pripelje se bolnik, že s sv. zakramenti previden, k volitvi, da bi narodu na korist še zadnjič dopolnil državljansko dolžnost. Prelep in silno mičen izgled, kteremu je po časnikih donela zaslužena hvala. In temu možu je veljal omenjeni veličastni pogreb. „Sl. G.“ pa dostavlja tej dogodbi: „Slovenci! kedar pridejo volitve, posnemajmo rodoljubje češkega sobrata! Ne dajmo se preplašiti, ne pregovoriti tujim urinjenem, ki ne poznajo za rane slovenskega naroda drugega leka, ko zasmeh in despotizem.“

Oglasnik.

Žitna cena.

V Gorici po kaznaniku, drugej povsod po merniku prerajtana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Gorici	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	4	64	4	90	4	50	4	20	2	40
Rež	3	4	2	90	3	—	3	—	—	—
Ječmen	3	30	2	60	3	20	3	—	1	74
Ajda	2	31	2	60	2	80	2	80	1	35
Turšica	2	74	3	—	2	90	2	50	1	45
Proso (Pšeno)	3	98	2	70	2	80	2	70	—	—
Oves	—	—	1	80	1	90	1	85	1	25
Krompir	—	—	—	—	—	90	1	—	—	—
Fižol	3	83	—	—	—	—	—	—	2	—

Kurzi na Dunaji 20. oktobra.

5% metalike . . . 58 gld. 90 kr. Nadavek na srebro 120 gld. 50 kr.
Národno posojilo 68 „ 90 „ Čekini 5 „ 85 „

Loterijne srečke.

V Gradcu . 23. oktobra 1869: 37, 24, 6, 66, 79
Na Dunaju 23. „ 1869: „ 25, 34, 10, 28
V Trstu . 30. „ 1869: 18, 33, 27, 40, 77
V Lincu . 30. „ 1869: 29, 10, 87, 75, 24

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaju bo 23. oktobra, v Trstu in v Lincu 30. oktobra.